

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	1098
Land:	Somalia
Kilde:	Landinfo
Titel:	Respons. Somalia: Stedfortrederektenskap og gjengifte med samme person
Udgivet:	23. august 2024
Optaget på baggrundsmaterialet:	27. august 2024

Somalia: Stedfortrederektenskap og gjengifte med samme person

- Er et stedfortrederektenskap gyldig dersom ektefellene ikke har vært sammen fysisk?
- Kan et skilt par inngå nytt ekteskap med hverandre uten at kvinnen har vært gift med en annen i mellomtiden?
- Kan et par som har inngått stedfortrederektenskap, gifte seg med hverandre på nytt uten først å skille seg?

Innledning

Denne responsen omhandler stedfortrederektenskap og muligheten for gjengifte med tidligere ektefelle i Somalia. Responsen gir ingen uttømmende redegjørelse, men fokuserer på spørsmål som er relevante for norsk utlendingsforvaltning. Bakgrunnen er at norske myndigheter ikke anerkjenner stedfortrederektenskap, samt flere henvendelser fra utlendingsforvaltningen om hvilke regler som gjelder dersom partene vil gifte seg på nytt.

Responsen bygger på generell informasjon om ekteskap og skilsmisse i islam, og opplysninger fra en somalisk ressursperson med kunnskap om praktisering av islam i Somalia (kilde A). Vedkommende har også konsultert en sharia-jurist fra Somalia. De muntlige kildene er anonymisert av hensyn til deres arbeidssituasjon.

Stedfortrederektenskap er gyldige, uavhengig av om ektefellene har vært sammen fysisk

Somaliere er i all hovedsak muslimer og forholder seg til islam ved ekteskapsinngåelse. I islam er ekteskap en juridisk kontrakt (*nikah*) mellom en mann og en kvinne.¹ Kontrakten kan inngås ved stedfortreder om den ene eller begge ektefellene er forhindret fra å være til stede.

¹ En mann kan være gift med opptil fire kvinner samtidig, mens kvinner kun kan være gift med én mann.

Stedfortrederekteskap er gyldige uavhengig av om ekteskapet er eller kan antas å ha blitt «fullbyrdet», dvs. uavhengig av om partene har vært sammen fysisk (kilde A, e-post 2017).² Det avgjørende er at partene har inngått en ekteskapskontrakt foran en vigsler og to mannlige vitner. Hvorvidt paret har vært sammen fysisk, kan imidlertid ha betydning ved skilsmisse (se under).

Gjengifte med samme person er mulig

Det er ikke riktig at et skilt par ikke kan gifte seg på nytt med hverandre uten at kvinnen har vært gift med en annen mann i mellomtiden (kilde A, e-poster 2017 og 2018). Dette avhenger av hvor mange ganger mannen har skilt seg fra kvinnen ved å si «jeg skiller meg fra deg» i vitners nærvær. Det er kun om mannen skiller seg for tredje gang, at han ikke kan gifte seg med kvinnen på nytt før hun har vært gift med en annen mann og er skilt eller enke fra denne.

Ovennevnte fremgår også i boken «Mellom Gud og stat» av islam-historikeren Knut Vikør (2003, s. 280-281). En islamsk skilsmisse er normalt midlertidig og reversibel i tre måneder. I løpet av denne perioden (‘idda) kan mannen skifte mening. Om han ikke tar konen tilbake før ‘idda-perioden går ut, blir skilsmissen endelig og irreversibel. Da er de formelt skilt. Mannen og kvinnen kan fortsatt finne sammen igjen, men må inngå nytt ekteskap (dvs. ny nikah).

Noen fortolkninger av islam åpner for at mannen kan ta ut alle de tre skilsmissene samtidig, ved å si «jeg skiller meg fra deg» tre ganger rett etter hverandre (trippel skilsmisse), men det er ikke «normalen».

‘Idda-perioden bortfaller dersom ekteskapet ikke er fullbyrdet, dvs. at skilsmissen blir endelig og irreversibel med en gang (kilde A, e-post av 2017; Islam Q&A 2008). Mannen og kvinnen kan også her finne sammen igjen, men må da (uansett) inngå ny nikah. Uten ‘idda foreligger det nemlig heller ingen periode hvor mannen kan skifte mening om skilsmissen.

Pragmatisme i møte med myndigheter som ikke godkjenner stedfortrederekteskap

Med henvisning til at Norge ikke anerkjenner stedfortrederekteskap, viser kilde A (e-post 2017) til at man «can renew any existing Nikaah without asking for a divorce to redo it if argument arises. [...] It is just like overwriting.» Kilden understreker imidlertid at paret fortsatt er «officially wedded under the Sharia»,

² Fullbyrdelse/konsumering dreier seg her ikke nødvendigvis om hvorvidt paret faktisk har hatt samleie eller ikke, men om at paret rent fysisk har hatt muligheten til dette.

og at dette følgelig er en pragmatisk løsning, som ikke innebærer at paret skiller seg.

Ifølge en somalisk sharia-jurist som kilde A har konferert, er dette en «vanlig» løsning i møte med myndigheter som ikke godkjenner stedfortrederektenskap og krever at paret er fysisk til stede ved ekteskapsinngåelsen.

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

Islam Q&A (2008, 13. mars). *Divorce before consumation is final and irrevocable*. [s.l.]: Islam Q&A. Tilgjengelig fra <https://islamqa.info/en/answers/99597/divorce-before-consummation-is-final-and-irrevocable> [lastet ned 23. august 2024].

Vikør, Knut (2003). *Mellom Gud og stat - ei historie om islamsk lov og rettsvesen*. Oslo: Spartacus.

Muntlige kilder

Kilde A, somalisk ressursperson (e-poster 17. juli 2017 og 30. mai, som videresendt i e-post fra Norges ambassade i Nairobi av 31. mai 2018)

Norges ambassade i Nairobi (notat av 19. juli 2017)

© Landinfo 2024

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.